

Till Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

**Departementspromemorian Ökat fokus på arbete för
vissa nyanlända invandrare och avveckling av sfi-bonus
(Ds 2013:61)**

Remiss från kommunstyrelsen (KS-dnr 001-1428/2013).

Förslag till beslut

1. Tjänsteutlåtandet utgör svar på remissen
2. Omedelbar justering

Olle Johnselius
stadsdelsdirektörUlrika Axelsson
verksamhetsområdeschef**Sammanfattning**

I den remitterade promemorian föreslås att en nyanländ invandrare som deltar i insatser enligt lagen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare, och som utan godtagbart skäl avvisar ett erbjudet lämpligt arbete, inte ska ha rätt till fortsatta insatser enligt lagen. Detta ska gälla under förutsättning att han eller hon har arbete, eller att söka arbete, som huvudsaklig aktivitet enligt sin etableringsplan. Lagändringen föreslås träda ikraft den 1 juli 2014. I promemorian föreslås också att lagen om försöksverksamhet med prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare och lagen om prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare ska upphöra att gälla från och med den 1 juli 2014.

Förvaltningen är i huvudsak positiv till förslagen. Dock anser förvaltningen att en nyanländ som stängs av från rätt till ersättning efter att ha avvisat erbjudande om lämpligt arbete bör kunna återfå rätten till ersättning. Förvaltningen konstaterar också att det finns en risk för ökade kostnader till följd av förslaget. Vad gäller avveckling av sfi-bonus har förvaltningen en mindre synpunkt på övergångsbestämmelserna.

Remissbehandling

Regeringskansliet har, för yttrande, remitterat departementspromemorian ”Ökat fokus på arbete för vissa nyanlända invandrare och avveckling av sfi-bonus” till 50 remissinstanser, varav 30 är kommuner och däribland Stockholms stad. Inom staden har kommunstyrelsen remitterat betänkandet till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden samt till stadsdelsnämnderna Rinkeby-Kista, Älvsjö och Skärholmen. Remisstiden inom staden sträcker sig till den 25 oktober 2013.

Departementspromemorian

Ökat fokus på arbete för vissa nyanlända invandrare

Den 1 december 2010 reformerades mottagandet av nyanlända invandrare. Regeringen ville skapa incitament och ökade förutsättningar för etablering på arbetsmarknaden samt minska de inläsningseffekter som för många nyanlända gjorde det olönsamt att arbeta. Reformen innebar att staten tog över det samordnande ansvaret från kommunerna för introduktionen av flyktingar och andra skyddsbehövande och deras anhöriga. Genom reformen tog staten också över ansvaret för de nyanländas försörjning under introduktionstiden.

Regeringen gav Arbetsförmedlingen ansvaret att samordna insatserna för målgruppen. Arbetsförmedlingen upprättar etableringsplaner med insatser för att underlätta och påskynda nyanländas etablering. Om det bedöms lämpligt för en nyanländ att söka arbete ska Arbetsförmedlingen säkerställa att detta ingår i etableringsplanen. Att följa etableringsplanen är ett villkor för att få statlig etableringsersättning, bostadsersättning och etableringstillägg. Etableringsplanen får som längst vara 24 månader. Den upphör antingen när tiden för planen löper ut, när en nyanländ haft ett förvärvsarbete på heltid i minst sex månader eller när han eller hon påbörjar en studiemedelsberättigande utbildning på högskolenivå. Då etableringsplanen upphör har den nyanlande inte längre rätt till fortsatta insatser, etableringsersättning, bostadsersättning eller etableringstillägg.

I remitterad promemoria påtalas att såväl Statskontoret som Arbetsförmedlingen problematiserat att nyanlända som har en etableringsplan kan avvisa ett erbjudet arbete utan att det leder till några ekonomiska konsekvenser. Statskontoret bedömer att detta strider mot den snabba etablering och de starka incitament som etableringsreformen syftade till samt leder till inläsningseffekter. Arbetsförmedlingen har framfört att en sanktionsmöjlighet bör införas så att regelverket bättre överensstämmer med vad som i övrigt gäller den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Krav för nyanlända att acceptera erbjudet lämpligt arbete

I departementspromemorian föreslås att en nyanländ invandrare som deltar i insatser enligt lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända

invandrare, och som utan godtagbart skäl avvisar ett erbjudet lämpligt arbete, inte ska ha rätt till fortsatta insatser enligt lagen. Detta ska gälla under förutsättning att han eller hon har arbete eller arbetssökande som huvudsaklig aktivitet enligt sin etableringsplan. Skälet till att åtgärden avgränsas till dem som står nära arbetsmarknaden är att pågående etableringsinsatser inte bör avslutas i förtid om de bedöms långsiktigt kunna stärka den nyanländes chanser till en varaktig etablering på arbetsmarknaden. Vad som avses med *godtagbart skäl* och *lämpligt arbete* ska enligt förslaget preciseras av regeringen eller den myndighet regeringen utser. Vägledning i bedömningen bör hämtas från praxis inom arbetslöshetsförsäkringen där dessa begrepp är centrala. När rätten till fortsatta insatser upphör så upphör även rätten till etableringsplan, etableringsersättning, etableringstillägg och bostadsersättning. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2014.

Den prestationsbaserade stimulansersättningen inom svenskundervisning för invandrare (Sfi-bonusen) avvecklas

När sfi-bonusen infördes den 1 september 2010 var syftet en förkortad tid i utbildning och snabbare etablering på arbetsmarknaden. Införandet föregicks av en försöksverksamhet där 13 slumpvis utvalda kommuner fick rätt att erbjuda sfi-bonus om upp till 12 000 kronor till studerande som klarade kursmålen på utsatt tid. Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, IFAU, inkom i december 2012 med en utvärdering av försöksverksamheten. Utvärderingen visade att sfi-bonusen endast haft positiv effekt på studieresultaten i Stockholms stad och inga effekter i övriga kommuner. IFAU uppskattar att det till följd av bonusen har varit tre personer av 100 som fullföljt en sfi-kurs inom tidsgränsen för bonus och som annars inte hade gjort det.

I den remitterade promemorian konstateras att den samhällsekonomiska vinsten av sfi-bonusens begränsade effekt inte uppväger den statsfinansiella kostnad som följer när bonus även utbetalas till dem som skulle ha uppnått betyget godkänd utan stimulans. Således föreslås i promemorian att lagen (2010:538) om prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare ska upphöra att gälla fr.o.m. den 1 juli 2014. Detsamma ska gälla lagen (2009:657) om försöksverksamhet med prestationsbaserad stimulansersättning inom svenska för invandrare eftersom försöksverksamheten är avslutad och lagen inte längre är tillämplig. Departementspromemorian återges i fulltext på internet¹.

Förvaltningens synpunkter

Stadsdelsförvaltningen är i huvudsak positiv till de förslag som föreslås i promemorian. Förvaltningen instämmer i att nyanlända ska kunna stängas av från rätt till ersättning om ett erbjudande om ett lämpligt arbete avvisas utan

¹ http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Utdredningar/Departementsserien/kat-fokus-pa-arbete-for-vissa_H1B461/

godtagbart skäl. Förvaltningen instämmer också i att regelverket bör anpassas så att det i större utsträckning överensstämmer med arbetslöshetsförsäkringen. Stadsdelsförvaltningen utgår ifrån att ansvarig myndighet utförligt informerar om att rätten till etableringsersättning är villkorad med att etableringsplanen ska följas, samt om de sanktioner som följer om ett erbjudande om lämpligt arbete avvisas.

Förvaltningen anser dock att de nyanlända som stängs av från rätten till insatser och ersättning, senare bör ha möjlighet att återfå dessa rättigheter. En jämförelse kan göras med reglerna för A-kassa där arbetssökandes rätt till ersättning upphör först efter upprepade tidsbegränsade avstängningar.

Om förslaget leder till att nyanlända snabbare eller i större utsträckning etablerar sig på arbetsmarknaden kommer kommunernas kostnader för försörjningsstöd att minska.

Om nyanlända avvisar erbjudet arbete trots att rätten till insatser och ersättning därmed upphör, är det däremot troligt att dessa personer kommer att ansöka om försörjningsstöd. Kommunerna riskerar då att få ökade kostnader för både försörjningsstöd och eventuella boendekostnader därutöver. Det finns tyvärr inga säkerställda uppgifter om hur många av de nyanlända som har en etableringsplan och som avvisar ett erbjudande om arbete. Arbetsförmedlingen bedömer att det rör sig om ett fåtal personer. Det är svårt att nu bedöma den samlade ekonomiska effekten av förslagets konsekvenser.

Förvaltningen konstaterar vidare att nyanlända som till följd av förslaget förlorar rätten till etableringsplan och ersättning kan ha fortsatt behov av etableringsfrämjande insatser för att kunna bli självförsörjande. I samband med etableringsreformen avvecklades dock det relativt omfattande och välfungerande flyktningmottagandet som fanns i Rinkeby-Kista stadsdelsområde. Om ansvaret för dessa nyanlända återförs till kommunerna kommer de nyanlända inom detta stadsdelsområde att ingå den ordinarie verksamheten: Jobbtorg, Jobbtorg resurs och Enheten för arbetsmarknadsinsatsers verksamhet.

Gällande förslaget om avveckling av sfi-bonusen bedömer förvaltningen att det är rimligt att avveckla sfi-bonusen eftersom den haft en sådan liten effekt. Förvaltningen noterar dock följande skrivning i avsnittet om ikraftträdande och övergångsbestämmelser: *"lagen ska fortfarande gälla för den som har avslutat utbildning i svenska för invandrare senast den 30 juni 2014"*. Detta innebär att personer som har fått information om att de kan få sfi-bonus, som påbörjat/påbörjar sin utbildning enligt nu gällande regler, inte får sfi-bonus om de avslutar sin utbildning senare än den 30 juni. Mot den bakgrunden anser

förvaltningen att lagen fortfarande bör gälla för dem som har *påbörjat* sin utbildning senast den 30 juni 2014.
